

Svenskt Friluftslivs återkoppling på Tillväxtverkets behovsanalys inom regeringsuppdraget att föreslå åtgärder för Nationell och regional partnerskapsplan 2028 – 2034

Inledning

Svenskt Friluftsliv är paraplyorganisation för 27 ideella friluftsförbund i Sverige som tillsammans har 2 miljoner medlemskap, varav omkring 300 000 är barn och ungdomar. Tillsammans består organisationerna av närmare 7 000 lokala- och regionala föreningar som varje år aktiverar och engagerar ett stort antal människor i befolkningen utöver sina fasta medlemmar och i hela åldersspektrat. Vi är således en av Sveriges största folkrörelser och en viktig aktör för att skapa goda förutsättningar för friluftsliv, men också turism, besöksnäring och attraktiva livsmiljöer. Inte minst gäller detta i landsbygds- och glesbygdsmiljöer.

Det övergripande syftet med Svenskt Friluftsliv är att fungera som företrädare och samlade kraft för friluftsförbunden såväl när det gäller övergripande friluftsförbundsrelaterade frågor som frågor som rör civilsamhället. Svenskt Friluftslivs vision är att bidra till ett hållbart friluftsliv i Sverige genom kunskapsspridning, främjandet av organiserat friluftsliv och allmänt bidra till goda förutsättningar till vistelse i naturen på ett hållbart sätt. På så sätt kan vi bidra till ökad beredskap, öka Sveriges attraktion som turistland, främja folkhälsa och livskvalitet. Tillgång och tillgänglighet till välmående natur och vatten, inklusive nationalparker, naturreservat och andra former av skyddad natur, är av stor vikt för såväl allmänhetens som friluftsförbunders friluftslivsutövande och naturturismen. Många av dessa naturmiljöer är belägna på landsbygden/glesbygden. Friluftsliv bidrar därmed till ekonomisk utveckling och attraktiva livsmiljöer i bygder som ofta associeras med avbefolkning och utflyttning.

Inspel

Svenskt Friluftsliv tackar för möjligheten att inkomma med synpunkter på Tillväxtverkets behovsanalys inom regeringsuppdraget att föreslå åtgärder för Nationell och regional partnerskapsplan 2028 – 2034. Vi lämnar här främst allmänna synpunkter och inspel.

Tillväxtverkets frågor

Fråga 1: Utifrån ert perspektiv, känner ni igen er i de utmaningar och behov som har identifierats i behovsanalysen?

Ja, på ett generellt plan, där avbefolkning och en åldrande befolkning inte bara leder till ekonomiska och hälsomässiga utmaningar för samhället, utan även försämrar villkoren att bedriva och utveckla ideell verksamhet såsom friluftsliv i organiserad regi. Vår verksamhet skiljer sig dock en hel del från företags- och näringsbranschen och dess mekanismer. Landsbygden innehåller några av Sveriges mest attraktiva frilufts- och naturmiljöer vilket genererar turistbesök och intresse från friluftsförbund att bedriva verksamhet där (även hos föreningar och organisationer som har sin hemvist i tätorter och större städer).

Vi håller emellertid med om att det krävs platsbaserade investeringar som stärker regionernas attraktivitet, infrastruktur och samhällsfunktioner, så länge det sker på ett hållbart och klimatanvänligt sätt och i dialog med, och respekt för, lokala intressen och behov. Vi ser ett behov av att kommuner och regioner satsar mer resurser på att utveckla infrastrukturen för friluftslivet och tillgängligheten till naturen, samt naturligtvis att stärka friluftsförbundens verksamheter och förutsättningar i dessa områden. Flera undersökningar visar också att infrastrukturen för friluftsliv har försämrats efter regeringens kraftiga nedskärning av medel till naturvård (bland annat en undersökning genomförd av STF och Friluftsrådet; se referenslistan). Statliga eller internationella medel och satsningar skulle kunna bidra till att förbättra förutsättningarna för såväl individers möjligheter att idka friluftsliv som friluftsförbundens verksamheter lokalt och regionalt på landsbygden.

Fråga 2. Finns det några utmaningar eller behov som ni anser saknas i behovsanalysen?

Det som saknas i analysen är en redogörelse för marknader och branscher som går emot strömmen, exempelvis friluftslivet och naturturismen. Vad kan andra branscher och marknader lära av dem? Friluftsliv och naturturism är en snabbt växande marknad i Sverige och dess betydelse för internationella besökare ökar och har ökat under lång tid. Natur och friluftsliv är en av de vanligaste anledningarna till internationell och inhemsk turism i Sverige, vilket bidrar till vårt BNP på ett högst väsentligt sätt. Den senaste nationella kartläggningen av friluftslivets direkta ekonomiska värde (Svenskt Friluftsliv & Mittuniversitetet, 2023) visar att friluftslivets värde uppgår till 231 miljarder kr per år i Sverige. Det är en fördubbling av det ekonomiska värdet på 15 år. Nästan 90 procent av konsumtionen av friluftsliv i befolkningen sker inom Sveriges gränser. I ovanstående värde är inte utländska turisternas konsumtion inräknat eller samhällsnyttorna med att befolkningen genom regelbundet friluftsliv har en god hälsoutveckling, låg sjuklighet, låg frånvaro i arbetslivet och en meningsfull fritid som också främjar sammanhållning i lokalsamhällen. Den mest omfattande vetenskapliga undersökningen av samhällskostnader på grund av stillasittande pekar mot att kostnaden uppgår till 90 miljarder kr årligen i Sverige, och detta är oberoende av kostnaden för övervikt och fetma som uppgår till 125 miljarder kr årligen. Enligt er statistik (Tillväxtverket) uppgår den totala turismkonsumtionen i Sverige till 504 miljarder kr år 2025, och det mesta tyder på att

andelen som direkt eller indirekt kan härledas till natur och friluftsliv är meningsfull och betydande.

Samtidigt är vår bransch underutvecklad och består till stor del av små och medelstora företag (naturturismföretag), eller förlitar sig på verksamhet som till i stort sett 100 procent är ideell (friluftsförbund). Denna situation stämmer väl in på den utmaning som lyfts fram vid namn "det strukturella innovationsgapet". Även om friluftsrörelsen kommer fortsätta att vara ideell till stor del även i framtiden, finns behov av strukturella satsningar som stärker förmågan att genomföra insatser för folkhälsa och samhällsnytta i samverkan med kommuner och andra aktörer.

Att friluftsliv och natur är en viktig faktor för attraktiv livsmiljö visar vår nationella undersökning, Friluftsbarmetern (2025), där en betydande andel av de svarande anger att friluftsliv påverkat deras val av såväl bostadsområde som ort. Undersökningen visar också att deltagarna sätter ett mycket starkt likhetstecken mellan friluftsliv och hälsa/välbefinnande och meningsfullhet, vilket ju är relevant i en diskussion om hälsa och folkhälsan hos en landsbygdsbefolkning.

Diagram: I vilken grad friluftsliv är viktigt för hälsa, meningsfullhet, val av bostadsort och bostadsområde (2025). Andel som instämmer/inte instämmer.

	ANDEL INSTÄMMER 4+5	ANDEL INSTÄMMER INTE 1+2
Friluftsliv är viktigt för min hälsa och mitt välbefinnande	77%	7%
Friluftsliv gör mitt liv mer meningsfullt	69%	10%
Möjligheterna till friluftsliv har påverkat mitt val av bostadsområde	41%	36%
Möjligheterna till friluftsliv har påverkat mitt val av bostadsort	37%	41%

Vi vet sedan tidigare att många som bor i landsbygdsmiljöer anger möjligheterna till friluftsliv och tillgången till natur som viktiga motiv för att bosätta sig där och att stanna kvar där.

3. Finns det några utmaningar eller behov som ni anser bör tas bort?

Nej/det har vi svårt att bedöma.

4. Hur ser ni att ni som organisation kan vara involverade i genomförandet av NRPP?

Genom att vi är paraplyorganisation för en av Sveriges största folkrörelser, och att våra medlemsorganisationer är starkt förankrade såväl på det lokala som regionala planet, kan vi spela en viktig roll för att dels främja hälsa, folkhälsa och motståndskraft/resiliens i befolkningen, dels stärka produktivitet, utveckling och främja turismen/besöksnäringen. Vi har relativt lätt att nå ut med information, resurser och stöd till det regionala eller lokala planet – något vi bland annat fört fram i det nationella krisberedskapsarbetet (Svenskt Friluftsliv, 2026). Vi ser också i våra undersökningar att nästan alla i Sverige ägnar sig åt friluftsliv varje år, även om omfattningen skiljer sig åt mycket mellan personer och grupper.

Svenskt Friluftslivs arbete och verksamhet är således i linje med Tillväxtverkets vision om "ett konkurrenskraftigt och sammanhållet Sverige med långsiktig konkurrenskraft i alla delar av landet genom hållbar regional utveckling, innovation, produktivitet, resiliens och en starkare territoriell sammanhållning".

Det är också i linje med den nya inriktningen på förordningen för den europeiska fonden som ju syftar till att främja ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, jordbruk och landsbygd, fiske och maritimt, välbefinnande och säkerhet.

Exakt hur denna samverkan ska se ut och utformas får morgondagen utvisa, men vi ser en stor potential till samarbete och samverkan med Tillväxtverket i frågor som rör utvecklingen av friluftslivet i Sverige!

Glad midsommar!

Svenskt Friluftsliv

Referenser:

STF & Friluftsförbundet [STF: Sänkt budget hotar friluftslivets infrastruktur - Svenska Turistföreningen](#)

Svenskt Friluftsliv (2023) Friluftslivets och naturens mervärden och samhällsnytta – En kunskapssammanställning om friluftslivets betydelse för folkhälsa och ett hållbart samhälle. Länk: [kunskapssammanställning_friluftslivets-och-naturens-mervärde-och-samhällsnytta_2023.pdf](#)

Svenskt Friluftsliv & Mittuniversitetet (2023) Friluftslivets ekonomiska värde – en uppföljande enkätundersökning. Stockholm/Östersund. Länk: [rapport-friluftslivets-ekonomiska-värden_2023-11-02.pdf](#)

Svenskt Friluftsliv & Novus (2025) Friluftsbarmetern. Friluftsvanor, naturberedskap och kunskap om allemansrätten hos vuxna i Sverige. Stockholm.

Svenskt Friluftsliv (2026) Vägen till ett mer robust samhälle. Den svenska friluftsrörelsens roll och potential att höja Sveriges krisberedskap. Stockholm. Länk: [rapport_robust-samhälle.pdf](#)